

večino, a nikdar niso prišli na misel, da bi volili kakega Slovence v deželni odbor. Vse dotične zahteve štajerskih Slovencev so odklonili. Štajerski in koroški Slovenci imajo gotovo vsaj toliko pravice do zastopstva v deželnem odboru, kakor židje do zastopstva v dunajskem mestnem svetu na Dunaju.

Kjer imajo liberalci večino, ondu sploh nočejo slišati o nobenem kompromisu. Več let je bilo nekaj malega liberalnih državnih poslancev z Dolenje Avstrijskega, kakor protiliberalnih, a pri volitvah v delegacijo so protiliberalce popolnoma prezrli. Na Moravskem so tri četrtine slovanskega prebivalstva, a imajo Nemci večino v deželnem zboru in to zaradi tega, ker v skupini nefidejkomisnega veleposestva imajo nekaj glasov večine liberalci in odklanjajo vsakeršen kompromis. Celo Slovane v deželnem zboru tako prezirajo, da ne volijo niti jednega za predsednika kakemu odseku. Kakšen hrup zaženo liberalni Nemci, če se kak Slovan imenuje za kakega višjega uradnika, če tudi ustava določa, da so Slovanom javne službe ravno tako dostopne, kakor drugim ljudem in ne dela nobene razlike mej Nemci in drugimi narodnostmi. Naveli bi lahko še nešteto tacih primerov. Če se liberalci sklicujejo na ustavo, le sebe bijejo po zobeh, ker je baš njih stranka največkrat rušila ustavo, zlasti one določbe, ki so bile Slovanom v korist.

Vodje dunajskih protisemitov so bili največ pri raznih liberalnih frakcijah, in sedaj izvršujejo le to, kar so se od liberalcev samih naučili. Nestrpljivosti nima liberalna stranka nikomur očitati, ker se je sama vedno s svojo nestrpljivostjo odlikovala.

Na Dunaju biva ne le mnogo židov, temveč tudi mnogo Slovanov, zlasti Čehov. Če tudi so dolgo let židovski liberalci neomejeno gospodarili na Dunaju, vendar niso nikdar prišli na misel, da bi volili v občinski zbor kakega zavednega Čeha, če tudi bi bili lahko zmagali ob svojem času z njim. Za liberalce veljajo strpnost, pravičnost in enakopravnost samo tedaj, kadar se gre za žide in Nemce, drugod je pa pri njih vedno veljalo geslo, da moč gre pred pravico, posledice tacega postopanja pa sedaj na Dunaju skušajo sami. Mi Slovani njih gotovo zaradi njih osode ne pomilujemo. Žanjejo, kar so sami sejali.

Politični pregled.

Slovenska šola v Gorici. — Še sedaj ni goriško mesto ničesa storilo, da bi slovenski šoli v mestu preskrbelo primerne prostore. Ministerstvo je odločilo, da mora magistrat v štirih tednih poročati, kaj je že storil, da slovenski šoli v štirih tednih preskrbi primerne prostore. Magistrat pa ni še dosedaj ničesa storil. Mestni očetje so prepričani, da jim ničesa storiti ni treba. Dokler je vitez Rinaldini v Trstu se jim ničesa hudega ne zgodi. Prisilili bi radi Slovence, da pošiljajo otroke v italijanske šole. „Slogine“ šole bi tako dolgo ne mogli vzdržati, šola v Podturnski vojašnici je tako daleč, da se tja otroci ob grdem vremenu ne morejo pošiljati. Potem takem ne bi Slovcem družega preostajalo, nego otroke pošiljati v italijanske šole. Nadejamo se, da se njih nakane ne posrečijo.

Domovinska pravica. — Že trideset let se slišijo pritožbe proti sedanjemu domovinskemu zakonu, a še dosedaj se ni premenil. Nemški liberalci so se vedno upirali premembi domovinskega zakona, ker bi to bilo v škodo velikim mestom, katera zastopajo. Sedanja vlada je pač predložila predlogo, ki se tiče te stvari, a zastopniki mest delajo vse mogoče ovire, da se le stvar zavleče. Lahko bi se bila stvar rešila v tem zasedanju, a jo je državnozbornsko predsedstvo zavleklo. Če se reši jeseni, je še dvomljivo, ker je vsekako mogoče, da se državni zbor do tedaj razpusti. Potem bi bila stvar zopet za več let odložena. Vladi pa ni na vsej stvari dosti ležeče. Ko bi se šlo za kak nov davek, bi stvar že bila davno rešena. Kako priganja vlada, da se reši davčna predloga, a za rešenje domovinske pravice, pa ničesa ne stori.

Volilna reforma dovršena. — Tudi gospodska zbornica je skoro jednoglasno pritrdila volilni reformi, kakor jo je sklenila zbornica poslancev. Vlada je sprva mislila, da bi dala v gospodski zbornici obnoviti paragraf o javni volitvi poslancev. Kakor se je sedaj predloga sklenila, ima veliko nedoslednost. V kmetskih občinah se bodo še nadalje volili poslanci javno, a v novi kuriji pa tajno, da si se bode v obeh kurijah volilo po volilnih možeh. Volitve volilnih mož bodo v obeh kurijah javne. Ker pa bodo nekateri deželni zbori sklenili direktne volitve, bode v državnozbornem volilnem redu polno nedoslednosti. Vidi se le predobro, s kakšno težavo se je novi volilni red skrpal, da zbornica ni gledala, da sklene kaj dobrega, času primernega, temveč vse stranke so le na to gledale, da kolikor je moč obvarujejo dosedanjo posest. V novi zbornici bode ravno taka razcepljenost, kakor je v sedanji.

Zjedinjena levica računa, da bode v novi zbornici poslancev imela še 90 mandatov, sedaj jih ima 105, nekdanj je pa imela liberalna stranka sama veliko večino, po novih volitvah pa niti četrtine ne bode imela. Odločilno besedo pri levici bodo imeli zastopniki privilegovanih razredov, poslanci veleposestva in trgovskih zbornic, ne pa pravi ljudski poslanci. Mogoče je pa celo, da levica še več izgubi. Sedaj še upa na Češkem in Moravskem obdržati skoro vse sedanje mandate, a nemški nacionalci upajo, da jih več odtrgajo. Levičarji premišljajo, na kako stališče bi se postavili pri volitvah, da zmagajo. Hočejo naglašati bolj liberalizem in nemštvo. Po našem mnenju jim to ne bode nič pomagalo. Naglašanje liberalizma sedaj več ne vleče, ker ljudje le predobro vedo, kako razmeva levica svobodo.

Vnanja politika in Madjari. — Že dolgo hrepene Madjari potem, da bi dobili v roke vnanjo politiko. Prav za prav že sedaj Madjari nanjo bolj vplivajo, kakor naša državna polovica. Sedaj so pa nakrat jeli zahtevati, da bi se jim kar prepustilo vodstvo vseh vnanjih stvari, ki se tičejo jedino Ogorske. To je pa seveda nemogoče. Nikdo ne more odločiti, katera vprašanja se tičejo le jedne državne polovice, ker so politična vprašanja močno zapletena in mej seboj v zvezi. Vpliv v vnanji politiki je odvisen od vojne sile. Sami Madjari bi ne imeli v evropski politiki nobenega vpliva, ako bi se ne mogli opirati na vojno moč vse monarhije. Tega pa sami Madjari ne smejo. Naša državna polovica ne more dopustiti, da bi Ogri sami mogli državo zamotati v vojno. Madjare jezi, da avstrijska vnanja politika ni dosegla večjega zadoščenja madjarski žaljeni razstavi v Belemgradu. Zato bi pa radi, da bi sami imeli govoriti v tacih stvareh.

Srbi in Bolgari. — Bratska naroda srbski in bolgarski sta se pričela nekako zbliževati. Minoli čas mudilo se je več stotin odličnih Srbov v Bolgariji, kjer so jim napravili posebno v Sredcu lepe vsprejeme. Tudi mej srbskimi in bolgarskimi dijaki pojavila se je velika mejsebojna prijaznost. Bolgari in Srbi so drug proti drugemu poudarjali slovansko vzajemnost. Da bi se pač to bratsko prijateljstvo v prosep Slovanstva nadalje razvijalo. Madjari se nad temi prijatelj-

skimi pojavi Srbov in Bolgarov močno jeze in hujskajo Avstrijo proti njim, češ, združevati so se jeli zato, da z zjedinenimi moči izpodrinejo Avstrijo iz Balkana. Resnica je, da to približevanje izvira iz gnjeva in nasprotstva proti Madjarom, ki hočejo biti tudi gospodarji na Balkanu, in se jim bodo mogli združeni Bolgari in Srbi tem odločneje po robu postaviti.

Francija. — Vlada je predložila poslanski zbornici predlogo, da naj se otok Madagaskar ob Afriki priklopi k Franciji. Pristojni odsek poslanske zbornice je soglasno odobril to vladno predlogo. Francija je imela vsled slavne zmage generala Duchesne-ja pokroviteljstvo nad tem otokom. Nameralo se je to priklopljenje že prej, a tedanji nekateri državniki so bili proti temu Zakon, ki določa priklopljenje izrecno poudarja, da se imajo uvesti na Madagaskarju francoski zakoni, kraljica obdrži samo še naslov, čast in dohodke ter je popolno odvisna od francoske vlade. Anglija je seveda vsled tega razburjena in nasprotovala bo z vsemi močmi proti obstintitvi te nakane francoske vlade. Gotovo je torej, da se odnošaji mej Francijo in Anglijo vsled te zadeve očitno poostre.

Kuba. — Po najnovijih poročilih so Španjci zopet za nekaj na slabšem na Kubi. Vstaške čete, poprej ločene, so se združile. S tem je čez ves načrt španjske vojske narejen križ in treba bo poveljniku Weylerju skrbeti za drugo razvrstitev svoje vojske. Doslej je španjska vojska ločila vstaše, ki pa so se zdaj združili. Zdaj je celo nevarno, da dobe vstaši glavno mesto Kube v pest in potem je Kuba za Španjce izgubljena.

Kreta. — Nemiri na Kreti trajajo dalje. Mohamedanci divjajo proti kristjanom, poslednji pa tudi ne prizanašajo mohamedancem, kjer namreč morejo tem do živega. Turška vlada se truda, da bi naredila mir. Poslala je že šestnajst bataljonov vojakov na Kreto. Ta ekspedicija pa dela Turčiji preglavico, ker ji manjka denarja. Tudi se boji Turčija, da se ne bi vstaja razširila drugod. V Armeniji in Makedoniji se komaj mir vzdržuje. V Turčiji je pač vse nezadovoljno. Težavno stališče ima pa turška vlada tudi s tem, da se ji vojaštvo ne pokori zadostno. Poveljniki na Kreti si nasprotujejo, mohamedansko moštvo pa udriha samo po kristjanih. Velevlasti evropske so pač poslale tja svoje oklopnice, teh se vstaši boje. Najznačilneje za tok časa je pa, da se hoče celo tako vstajo izkoriščati. Grška menda podpira vstaše in se nadeja, da jo bodo poklicali delati mir na Kreto in potem pa, da bo ta otok nji ostal. Nevredne evropske časti bi bile pač, ko bi evropske velesile še dalje trpele to klanje na Kreti in ne bi energično vmes posegle ter naredile mir, če tudi brez Turčije, ki itak ni sposobna miru napraviti in ohraniti.

Obrtnija.

Vipavska železnica.

Zadnja „Soča“ je priobčila sledeči članek: Početkom l. 1891. smo dobili Slovenci dva nova državna poslanca, ki sta začela obračati vso svojo skrb v to, da bi dobili čim prej zaželeni železnici po Soški in Vipavski dolini. Takoj 12. aprila je bil drugi shod pri Rebku, ki je obravnaval isto vprašanje in tolmačil hrepenenje vse doline po železnici od Gorice do Ajdovščine in dalje na Kranjsko.

V začetku l. 1892. se je pa začelo sistematično in nepretržno delovanje za to železnico. Dne 18. marca l. 1892. v št. 12. smo prinesli članek, ki je zavzemal skoro celo prvo stran; članku je bil naslov „Naše kra-

jevne železnice“. Ta obširna razprava je zbudila splošno zanimanje. Tam smo povedali, da zemljemerec Gasser in inženir Luzzatto sta poslala 10. aprila l. 1891. trgovinskemu ministerstvu prošnjo za [dovolitev, da izgotovita načrte parnega tramvaja od Gorice do Ajdovščine. Ministerstvo je odklonilo to prošnjo; ali izreklo se je, da bi ne imelo nič proti temu, ako bi hotela prirediti načrt krajevne železnice z normalnim tirom, katera bi se polagoma lahko podaljšala na Kranjsko do Postojine ali do kake druge točke ob južni železnici.

Tu smo imeli najlepšo priliko, da se obrnemo do vlade z novimi prošnjami, vlada je zaprečila parni tramvaj. Vipavska dolina je bila mej tem oškodovana z vinsko klavzulo, naj se torej da nekaka odškodnina z — železnico.

Takoj potem, 25. marca, je bil tretji shod pri Rebku, sklican je bil na migljaj iz Gorice. Pri tem shodu je govoril tudi državni poslanec dr. Gregorčič. Shod je bil sijajen. Sklenjena peticija je bila odposlana na vse strani.

3. aprila istega leta je bil shod v Dornbergu, kjer je bil razgovor o uravnavi Vipave in o železnici. Tudi tam je govoril državni poslanec dr. Gregorčič.

Naši poslanci so napenjali vse moči, da bi pomagali krasni misli do uresničenja. V deželnem zboru so pridobili 100.000 gtd. iz deželnega zaklada za nakup delnic. (Goriško mesto je tudi glasovalo 50.000 gld., a ta sklep pozneje razveljavilo. Nič za to! Naj si jih obdrže!) — V državnem zboru sta stavila poslanca veliko resolucij, interpelacij, predlogov, a tudi v odsekih sta vlado opozarjala na to železnico. Dostavljamo še, da znani obhod po Vipavski dolini, ko sta naša poslanca spremljala dva oddelna predstojnika od Gorice do Vipave, je veliko koristil naši vipavski železnici.

Tudi letos je bila postavljena od slovenske strani resolucija v deželnem zboru v korist vipavske železnice. Toda Lahji so hoteli to zaprečiti, zato so prinesli na dan furlanski tramvaj in hoteli spraviti oboje v nerazdružljivo zvezo. Ako bi se to zgodilo, bi utegnili še dolgo čakati na vipavsko železnico. Ker je nadškof glasoval z Italijani proti resoluciji, je ta padla; toda slovenski poslanci so zaprečili, da peticijski odsek ni mogel resolucije predrugačiti — in deželni zbor ni dal letos od sebe nikakega glasu v prilog vipavski železnici, pa tudi ne proti nji.

Kmalu potem so prišli neki čudni glasovi z Dunaja, ki so dajali malo upanja, da se kaj kmalu reši to železniško vprašanje. — Toda reč se je obrnila na bolje, naša poslanca sta storila vse, kar jima je bilo le mogoče, — in vlada je dala trdno obljubo, da vipavska železnica se zakonito zagotovi še v l. 1896.

In res, koncem aprila je vlada že imela pripravljen načrt zakona, s katerim naj bi se zagotovilo 11 krajevnih železnic, med temi dve na Slovenskem, namreč Gorica-Ajdovščina in Ljubljana-Vrhnika.